



THYRAS VOLD

U D G I V E T A F S L E S V I G - L I G A E N

93. årgang nr. 2

2. halvår 2014

Nummer 903

DEN DANSKE HELSTAT

1863



KONGERIGET DANMARK

1865



Krigen i 1864 gjorde Danmark til et lille land og markeringen af 150-året for denne historiske begivenhed har haft stor mediebevågenhed, og Danmarks Radios store tv-serie »1864« har skabt stor debat. Alt dette har medført en overvældende interesse for krigens baggrund, dens forløb og de skæbnesvangre følger.

Man må håbe, at alt dette vil styrke lysten til at besøge Sydslesvig, til at opleve det smukke landskab, der dannede rammen om disse grufulde kampe, og som stadig har mange minder fra denne krig.

Læs mere på side 14-17.



Slien ved Mysunde



Formandens spalte

Kære medlemmer.

Da det er første gang, jeg skal skrive i formandens spalte, vil jeg gerne give en kort præsentation af mig selv.

Jeg er 63 år, efterløønner og gift med Jens Rahbek Pedersen, som jeg har 2 voksne børn sammen med. Jeg er uddannet lærer og arbejdede i 13 år som højskolelærer på Snoghøj Nordisk Europæisk Folkehøjskole. Jeg kan i parentes fortælle, at det var her jeg meldte mig ind i Slesvig Ligaen. På det tidspunkt var det Jørgen Gedsted, der var formand.

Mange af foreningens ældre medlemmer husker måske Snoghøj som gymnastikhøjskole. Her knyttede de 2 forstanderinder Anna Krogh samt Jørgine Abildgaard tætte bånd til Sydslesvig. Disse bånd fortsatte, da skolen blev Nordisk Europæisk. Bevægelsen Front og Bro var drivkraften bag oprettelsen af skolen.

Denne forbindelse fortsatte, da min mand blev forstander på skolen og jeg lærer. Hans Parmann og Marie Tångeberg repræsenterede i repræsentantskabet henholdsvis det danske og det frisiske mindretal. Hvert år tog vi vores vinterelever med til Sydslesvig, hvor de hørte om og mødte repræsentanter fra mindretallene. For mange blev det en stor oplevelse, idet de aldrig tidligere havde hørt om mindretallene. – Det siger noget om historieundervisningen.

Personligt lærte vi mange af de »gamle kæmper« fra mindretallene at kende. Ud over Parmann, Marie Tångeberg, Carsten og Alfred Boysen, Ernst Meyer med flere. Men tro nu ikke, at jeg først lærte mindretallene at kende på Snoghøj. Min morfar var den navnkundige sønderjyske præst N.P. Nielsen, min mor var i mange år formand for Nordslesvigsk Kvindeforening. Vi havde derfor ofte besøg fra Sydslesvig, og min bror og jeg syntes godt nok, at det var et mærkeligt dansk, de talte.

Men nu befinder vi os i 2014. Slesvig Ligaen har vigende medlemstal, ikke mindst i Danmark. På landsmødet i september kom der derfor et forslag på bordet, der ville forenkle arbejdet. Thyra Vold vil blive afløst af en skrivelse til medlemmerne, men foreningen vil fortsat bestå. Denne beslutning skal dog vedtages på 2 af hinanden følgende landsmøder.

Men foreningen råder som bekendt over en større formue. Afkastet herfra vil før som nu gå til arbejdet for mindretallet. Vi har heldigvis stadig midler til at tilgodese en række af de mange aktiviteter, der foregår. Før som nu skal midlerne ses som hjælp til selvhjælp. Det betyder, at det er meget sjældent, at Slesvig Ligaen giver det fulde beløb. Støtten skal derfor ses som en hjælp for de mange initiativer, der foregår i skoler, fritidshjem, børnehaver og i foreningslivet.

Jeg håber, at I fortsat vil støtte Slesvig Ligaen, og jeg vil så godt som jeg formår, føre arbejdet i bestyrelsen videre.

*Med venlig hilsen
Anne-Marie Thorup*

Flensborg Avis i hastig forvandling



Jørgen Møllekær
Flensborg Avis
chefredaktør og adm. direktør

***”Ååårh, jeg ved nu ikke med
de der røde ord
i overskrifterne...”***

Flensborg Avis har fået rigtig mange kommentarer med på vejen, siden vi den 1. marts har relanceret avisen.

Godt hjulpet af Jyllands-Postens designafdeling har avisen fået et markant nyt udtryk, der udstråler kvalitet og modernitet. Tilmed med det nye selvbevidste sydslesvigske slogan om, at vi gør Danmark lidt større.

Lige siden har avisen været et centralt debateme i mange hjem både i Sydslesvig og nord for grænsen. Gennemgående har vi fået rigtig meget ros – ikke kun for det visuelle løft. Men også for en skridt for skridt mere dedikeret journalistik.

Mens det falder i god jord nord for grænsen, har mange i Sydslesvig det svært med de røde fremhævede ord i overskrifterne. Men dem holder vi fast i. Avisen ligesom mindretallet i øvrigt skal afspejle dansk kultur, og vores nye design er i høj grad i flugt med moderne dansk avis-kultur.

Vores sammenlægning af de førhen adskilte danske og tyske sider er derimod faldet i god jord hos de allerfleste. Primært tysksprogede læsere får nu hjælp til at forstå de danske tekster med resumeerne. Og sågar rigsdanske læsere har som en utilsigtet sidegevinst fornøjelsen af at få trænet deres tyske.

Sidst i maj gik vores nye hjemmeside i luften. Også her med et nyt udtryk, som mange umiddelbart har bifaldet. Desuden med nye funktionaliteter med kommentar mulighed, deling samt integration af Facebook og vores spritnye tiltag ”Sydslesvigtube” – avisens egen videokanal på Youtube.

Hvad handler alt dette om? Hvis det skal siges kort og kontant: Nye kundegrupper. Flensborg Avis’s hidtidige hovedprodukt, printavisen, døjer som alle andre med faldende oplag. Ultimo 2013 på 4800 og dermed for første gang i mange år under 5000. Samtidig har vi kunnet notere voldsomt stigende besøgstal allerede på vores gamle hjemmeside med årlige vækstrater på 25 procent. Hjemmesiden har hidtil været gratis, men det slutter nu. Det er slut med at tænke print først. Ikke for dermed at ville lægge print for døden. For den har vi andre udviklingsideer til. Det handler ikke om print eller online først. Det handler om læserne først. En lang række læsere, og ikke kun dem under 40, er storforbrugere af nyheder. Derfor skal vi levere vores nyheder hurtigt og lige dér, hvor vores læsere er. Samtidig er tiden moden til nu med selvbevidsthed at gennemføre et grundlæggende betalingsprincip. Ideen om, at gratis online-artikler kan lokke læsere til at købe papiravisen, er stendød.

Også vores læsere vil have bekvemmelighed. Inden længe indfører vi derfor et grundabon-

nement, der indeholder alle avisens platforme. Ønsker man kun print, behøver man ikke at gå på nettet. Og er man en ren digital forbruger, kan man slippe for at få avisen leveret. Men det koster alt sammen. Og fordi vores journalistik har en værdi, ligegyldig hvordan den bliver konsumeret. Derudover har vi flere nye tiltag. Siden 1. september er vi dagligt udkommet med en BørneNews-side som vi kalder ”zejt-ung”. Det er sejt at være ung og læse en zeitung (= avis). Her er vi på omgangshøjde med avisudviklingen i Danmark. Vores projekt har været omtalt i en lang række danske medier. Det er vi stolte af.

Vi er nødt til løbende at være skarpe på nye produkter, der kan ramme vores potentielle målgrupper. Zejt-ung er samtidig i høj grad også et fremragende oplysningsprojekt rettet mod Danmark. Vi har været så heldige at få tildelt projektstøtte i to år fra Folketingets Sydslesvig-udvalg. Ideen er her at stille Zejt-ung til gratis rådighed digitalt og i print til samtlige 5. – 9. klasser i alle landets folkeskoler.

Via en lang række sydslesvigiske børnereporter-teams vil der blive produceret indhold, der på en helt ny og unik måde gør unge i Danmark opmærksomme på eksistensen af den sydslesvigiske ungdom. Subsidiært tilbyder vores Zejt-ung også gratis undervisningsmateriale ikke mindst til de 5. og 6. klasser, der fra det kommende skoleår i forbindelse med den nye skolereform skal til at lære tysk. Her kunne sydslesvigiske unge eksempelvis indtale små videosekvenser på dansk og tysk. For dermed igen på en indirekte måde at fortælle om mindretallets tilstedeværelse.

Flensborg Avis ønsker også på nye måder at udbygge vores kerneopgave, der handler om at skabe den helt afgørende

nyhedsmæssige sammenhængskraft for mindretallet. Til det felt hører vores klare ambition om at vores hjemmeside

www fla.de

skal udvikle sig til et digitalt sydslesvigsk forsamlingshus.

Med vore daglige nyheder som trækplaster vil hjemmesiden fremadrettet indeholde flere incitamenter til gratis deling. På Sydslesvigtube kan borgerne selv uploade deres små videoer fra mindretallets mangeartede begivenheder. Samtidig stiller vi kurser til rådighed for de sydslesvigere, der kunne tænke sig at involvere sig som meddelere fra de mange foreninger og klubber.

Et utal af sammenhængskraftskabende fortællinger, som er essentielle. Men som ofte ikke indeholder nyheder i journalistisk forstand. Avisens egne journalister skal fremadrettet langt overvejende koncentrere sig om journalistik fremfor at være et serviceorgan for foreningsnyheder.

Vores nye læserundersøgelser dokumenterer, at folk forventer uafhængig kritisk, men også konstruktiv debatskabende journalistik både fra vore egne mindretal, men i høj grad også fra flertalssamfundet.

Både de redaktionelle og kommercielle tiltag koster penge. Det er ikke nogen hemmelighed, at Flensborg Avis har kørt helt til kanten i flere år med finanskrisen. Med den nye mediestøtte, der blev meddelt i april 2014, har vi fået et lille og særdeles tiltrængt råderum, som investeres i redaktionelle forbedringer.

Forandringsprocessen er i fuld gang. Medarbejderne er meget forandringsparate og klar over, at vi skal kæmpe og være dygtige for på lang sigt at fastholde vores mediehus.

Jørgen Møllekær

SLESVIG - LIGAENS LANDSMØDE 13. SEPTEMBER 2014

ÅRSBERETNING

ved konstitueret formand Anne-Marie Thorup

Det er første gang gennem mange år, at Flemming Radsted Madsen ikke aflægger Slesvig-Ligaens beretning, men som nogle af jer ved, er Flemming ramt af svær sygdom. Som næstformand er jeg derfor konstitueret som formand. Vi håber Flemming kommer i bedring, og han vil heldigvis meget gerne fortsætte i bestyrelsen. Det er vi meget glade for. Flemming har ydet en kæmpe indsats, og vi håber på, at den vil fortsætte i årene fremover. Der er nok heller ingen der har et så stort kendskab til Sydslesvig. Bestyrelsen har valgt at give en vingave – i øvrigt af en anseelig størrelse, så han i mange år kan fortsætte sit virke og give inspiration til os andre.

Året der gik

Man kan fristet til at sige: læs beretningerne fra de foregående år. Slesvig-Ligaens formål har jo ikke ændret sig, og dermed bliver beretningerne på mange måder ens. Men da jeg ikke regner med, at I kan huske, hvad der stod om året 2012 – 2011 osv., vil jeg alligevel nævne nogle af de traditionelle begivenheder og senere komme ind på nogle af de områder, der har optaget sindene - i al fald set med det danske mindretals øjne.

Men først til det sædvanlige: Slesvig-Ligaen blev sat i verden for at støtte de danske i Sydslesvig ikke mindst syd for Slien. Uden at henfalde til selvvurdering, er det vel ikke for meget sagt, at skolen i



Egernførde og mange andre institutioner i området ikke havde haft samme livskraft som nu, uden Slesvig-Ligaens hjælp.

Også i år har Slesvig-Ligaen støttet arbejdet i Sydslesvig, men som årene er gået, har vi også givet tilskud til mange andre aktiviteter i landsdelen. Men det er en forudsætning for at få del i de midler, Slesvig-Ligaen har til rådighed, at der er tale om hjælp til selvhjælp. Vi må desværre hvert år sige nej til en del ansøgninger, og det er kun i få tilfælde, vi yder det fulde beløb. Et af eksemplerne herpå er den kajak, vi gav Flensborg kajakklub. En halv kajak havde nok heller ikke opfyldt foreningens behov.

Men vi har i øvrigt støttet en lang række af foreninger, der har søgt: Således Hjort Lorentzen Skolen i Slesvig, Risby danske skole, Kobbermølle Børnehave, Husum Cricket klub, SSF's kulturhus i List. I alt er der udbetalt 107.000 kr.

Efterfølgende har vi afholdt det årlige møde med de foreninger, der har modtaget penge. Det er spændende at mødes med de engagerede medarbejdere og ikke mindst spændende at høre om, hvad pengene er brugt til og om arbejdet i øvrigt

I forbindelse med Landsmødet har Frode Sørensen meddelt, at han af tidsmæssige årsager har set sig nødsaget til at forlade bestyrelsen. Vi har været meget glade for Frode Sørensens arbejde for foreningen og ønsker ham fortsat held og lykke i hans mange gøremål.

Tidligere er det besluttet at reducere bestyrelsen fra 7 til 5, så nu trappes bestyrelsen ned til 6. De to øvrige medlemmer af bestyrelsen, der er på valg i år: Flemming Radsted Madsen og Leif Liltorp, som begge er villige til at modtage genvalg

Årsmøderne

Slesvig Ligaen deltog i tre af de mange årsmøder. Horst i Tønning, Flemming i Askfelt og jeg i Holtenå. Mange steder var vi ganske vist ikke repræsenteret, men vi deltog i al fald fra øst til vest. Som sædvanlig, fristes man til at sige, havde årsmødeudvalget også i 2014 formuleret mødetemaet bredt: "Sydslesvig en dansk fortælling". Og det var spændende at læse om og lytte til, hvor forskelligt talerne havde grebet sagen an.

For anden gang var jeg taler i Holtenå, og jeg må sige, det for mig er en stor fordel "at komme tilbage", jeg kendte

mange af deltagerne og er imponeret over, hvordan et lille mindretal så langt sydpå dels kan skabe mange aktiviteter og dels kan opretholde skole og børnehaver.

Forening eller fond

Det er jo ingen hemmelighed, at Slesvig-Ligaen får færre og færre medlemmer i Danmark. Ikke på grund af udmeldelser, men fordi de falder fra af naturlige årsager. I Sydslesvig opretholdes status quo.

Det faldende medlemstal har fået foreningen til nu kun at udsende Tyras Vold to gange om året mod tidligere fire - det blev simpelthen for dyrt.

Men som følge af det svindende medlemstal har der været overvejelser om at gøre Slesvig-Ligaen til en fond. Især forretningsudvalget har været indstillet på det, mens der i den øvrige bestyrelse har været udvist særdeles blandede følelser derom. Resultatet indtil videre er, at Foreningen opretholdes. Det har også med rent skatetekniske spørgsmål at gøre. I al fald skal det undersøges, om fonden stilles ringere, hvis der kun bliver tale om en fond. Ingen - heller ikke forretningsudvalget - er interesseret i at stille fonden ringere ved fx tildeling af arv. Her har kyniske medlemmer af bestyrelsen ment, at arveafgiften bliver større, hvis det ikke er en forening, der modtager arven. Jeg er dog ikke i tvivl om, at hvis medlemstallet forsætter med at dale, må der gribes til drastiske metoder, og det vigtigste er, at fondens midler fortsat kan gå til arbejdet i Sydslesvig.

Sydslesvig og grænselandet i øvrigt

Jeg ved ikke om det er almin-

deligt, at formandens beretning også berører aktuelle spørgsmål, men jeg vil tillade mig at nævne to:

• Spørgsmålet angående SSW's berettigelse til at være fritaget for spærregrænsen på 5%.

• Opstilling af mindesmærket på Dybbøl i anledning af 150-års dagen for nederlaget.

Som bekendt fik SSW ved det sidste valg til Landdagen i Kiel et flot valg og tilmed for første gang en minister - Anke Spoorendonk. Men for en tid gled der "skyer for solen". De unge CDU-er klagede til forbundsdomstolen og stillede spørgsmål til om fritagelsen for spærregrænsen på 5% var lovlig al den stund, at partiet havde hentet en del stemmer i Holsten, der ikke er eller var mindretallets område. Forbundsdomstolen afviste klagen, men mange var i tvivl om udfaldet, idet det jo er rigtigt, at SSW er et mindretalsparti, men at man i Holsten havde hentet stemmerne som et regionalt parti.

Det er derfor også særdeles fornuftigt, at SSW har besluttet næste gang ikke at føre valgkamp i Holsten. Det er en klog beslutning. Det betyder netop, at SSW er det danske mindretals parti og ikke et regionalt parti - i al fald kun i Sydslesvig.

Nederlaget i 1864 er netop blevet mindet - man fristes til at sige fejret. Og det er da også sikkert, at aldrig har det tysk/danske forhold været bedre. "Vi er med hinanden" og samarbejder i stort omfang over grænsen. Det er også et nødvendigt samarbejde, idet såvel Sønder-

jylland som Slesvig/Holsten er udkantsområder. I forbindelse med jubilæet blev der foreslået at rejse et fælles mindesmærke på Dybbøl - to hænder, tysk og dansk, der hilste på hinanden eller med et hjerteligt håndtryk. Det rejste en voldsom polemik i Sønderjylland, hvor mange protesterede mod ideen. Grænseforeningens lokalafdelinger i det Sønderjyske protesterede voldsomt. Resultatet blev, at mindesmærket ikke blev sat op.

Konklusion: Begge eksempler viser, at der stadigvæk er og fortsat vil være mange følelser forbundet med arbejdet såvel syd som nord for grænsen.

Det er det arbejde syd for grænsen, som vi i Slesvig-Ligaen støtter og gerne fortsat vil støtte.

Til slut vil jeg gerne udtrykke min tak til den samlede bestyrelse.

Vi har ikke altid været enige, og det skal en bestyrelse heller ikke være. Men netop gennem diskussioner og gensidig respekt synes jeg, vi har haft et særdeles godt samarbejde. Personligt vil jeg gerne takke for den store hjælp, jeg har fået, her hvor jeg pludselig har skullet overtage formandshvervet. Ikke mindst Jens Hønholt har været en stor hjælp og støtte.

I øvrigt en stor tak til Willi Hansen for hans arbejde med at redigere Thyra Vold, så det ikke alene er et indholdsmæssigt, men også synsmæssigt et blad, som vi kan være bekendt. Til slut en tak til advokat Henning Philip Jensen for hans hjælp og bistand.

Anne-Marie Thorup

TILLIDSPØSTER I SLESVIG-LIGAEN

2014-15

SLESVIG-LIGAENS BESTYRELSE

Anne-Marie Thorup	formand	mariethorup@hotmail.com
Horst-Werner Knüppel	næstformand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com
Leif Liltorp	bestyrelsesmedlem	shukranski@gmail.com
Anne Oesterlee	bestyrelsesmedlem	Tlf.: 0049-4346-6406
Flemming Radsted Madsen	bestyrelsesmedlem	flemming@radsted.eu

Morten Jensen	suppleant	
Carsten Dalgaard	suppleant	carstendalgaard@mail.tele.dk

BESTYRELSE FOR SLESVIG-LIGAENS FOND

Anne-Marie Thorup	formand	mariethorup@hotmail.com
Horst-Werner Knüppel	næstformand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com
Henning Philip Jensen	advokat	pj@kjems.dk
Flemming Radsted Madsen	bisidder	flemming@radsted.eu

THYRAS-VOLD • REDAKTION

Willi Hansen	williz@foni.net	redaktør
Anne-Marie Thorup	mariethorup@hotmail.com	
Anne Oesterlee	Tlf.: 0049-4346-6406	

SLESVIG-LIGAENS LEGAT 2014

tildelt formanden for Slesvig Roklub

Birger Kühl

Ved landsmødet overrakte Slesvig-Ligaens næstformand, Horst-Werner Knüppel, årets legat til Birger Kühl.

I det følgende bringes talen i forbindelse med overrækelsen.

Birger Kühl må siges at være synonym med Slesvig Roklub. Da jeg forleden var i Slesvig for at samle et par indtryk, blev det klart for mig, at det var lige gyldigt om det var Slesvig Roklub, jeg spurgte efter, eller navnet Birger Kühl. Da min vej førte mig over til Slesvig Roklubs nye dejlige klubhus, oplevede jeg det for indbyggerne i Slibyen forunderlige, at Birger ikke var at finde i eller ved klubhuset. Den ene og anden udtrykte på deres egen måde: at jeg måtte have overset ham..., han har altså lige været her..., du har altså ramt et meget uheldigt tidspunkt..., han plejer altså at være her helt frem til omkring kl. 22..., osv.

Nu var det måske godt, at jeg ikke traf Birger, for mit mål var at finde folk, som kunne fortælle mig et eller andet om denne mand, som på forunderlig måde er smeltet sammen med Slesvig Roklub.

Hvad er så det, som kendetegner Birger Kühl i Slesvig og opland? I parentes kan jeg sige, at selvom jeg har



været nærmest »brofast« i Sydslesvig igennem fire år, så er Birger ikke kendt i de kredse, jeg befinder mig i på vestkysten, nærmere Tønning.

- Birger har forstået at samarbejde med og lige så vigtigt, at afgrænse sig fra den anden traditionsklub i byen Domschulruderclub.

Konsekvent, til det nørdede, gentager og praktiserer Birger sin helt klare holdning: Slesvig Roklub er den danske roklub i byen!

- Denne klare holdning afspejler sig også i, at det for Birger er grundlæggende og derfor af yderste vigtighed, at klublivet i foreningen foregår på DANSK. Det betyder igen, at omgangsproget er dansk, og der er mange

levende og aktive kontakter til roklubber i Danmark.

- Ovennævnte skal ses i lyset af, at Birger ikke er opvokset med dansk som hjemmesprog. Til gengæld har han været bevidst om sprogets betydning. På det personlige plan har Birger målrettet og ved en ihærdig indsats udbygget sine egne danske sprogkundskaber, så det er blevet et naturligt omgangssprog for ham i forenings-sammenhæng.

- Så fik vi sproget på plads. For en forening er det et meget væsentligt fundament, men det er jo kun det ene ben. Det andet ben er aktiviteterne i foreningen. Også her har Birger forstået og formået at være katalysator og er gået forrest for at løse

opgaven. Han er startet på egen banehalvdel – startet i egen familie. Såvel konen og deres to sønner (i dag har de også nået voksenalderen) blev overbeviste om rosportens fortræffeligheder. Nu arbejdet på hjemmefronten var klaret, kunne det informative arbejde udadtil fortsætte. Birger har altid været synlig blandt mindretallets ungdom – dette bl.a. ved at møde ungdommen allerede i skolen med gode tilbud, de slet ikke kunne sige nej til.

Hvad så med de, som ikke mere er helt så unge? Også her har Birger sit fokus. Han er på pletten og derfor også ganske synlig ved alle mindretalsevents. Når nu Slien ikke kan flyttes med op i byen, så kan Birger da via klubbens ergo-romaskine få de nysgerrige til at få en fornemmelse af rosportens fortræffeligheder. Således har, dette fortæller borgerne i Slesvig i hvert fald, Slesvig Roklub altid haft sin stand på årsmødepladsen i Slesvig, hvor også ikke-roere fortæller, at der altid var plads og tid til en både hyggelig sludder og en faglig snak.

- Som eksponent for en forening er der også brug for en ganske afgørende kompetence: arbejde målrettet og resultatorienteret. Her tænker jeg i første omgang ikke på at score et antal ro-kilometer eller mil. Mine tanker går på at få rammerne omkring klubben til at være optimale og ikke mindst at have styr på økonomien. Da klubhu-

set, som har væg fælles med den tyske sejlklub, var ved at synke i Slien, skaffede Birger på rekordtid midler og støtte til at få bygget et nyt klubhus på den gamle grund – et bygningsværk, der i dag pynter og som ser umiskendelig dansk/nordisk ud. Med fløjpladsen på pyn-ten er denne bygning et rigtig godt visitkort for Slesvig Roklub. Da jeg oplevede denne dejlige røde bygning ved solnedgang syntes selv solen at blive kønnere.

- Jeg er sikker på, at medlemmerne har fået rammer, de værdsætter og værner om. De har fået et fantastisk sted, hvor de kan dyrke deres

idrætsinteresse, og rammer der giver mulighed for socialt samvær. Jeg er sikker på, at de udnytter disse muligheder i huset ved Louisenbad på Strandweg i Slesvig. Måske skulle også I tage ud og besøge dem en gang. I er sikkert mere heldige end jeg – er sikker på, at I andre vil møde den samlende figur, Birger Kühl!

For dit arbejde i og for Slesvig Roklub og din indsats i og for mindretallet vil jeg på Slesvig Ligaens vegne meget gerne tildele dig Slesvig Ligaens legat for 2014.

Horst-Werner J. Knüppel



SLESVIG ROKLUB



Klubbens formand Birger Kühl

- frit efter Birger Kühls fortælling på landsmødet i Køge af Horst-Werner Knüppel

Slevig Roklub er en DANSK FORENING med tryk på dansk. For at understrege dette så det er tydeligt for alle medlemmer, er sproget dansk såvel ved konkurrencerne og det øvrige klubliv. Slevig Roklub har tætte forbindelser til klubber i Danmark og bruger en del energi på at dyrke disse kontakter på tværs af grænsen. Alle kontakter bidrager også til at udvikle og vedligeholde det danske sprog – en sidegevinst klubben er ganske glad for.

Sammenhold og fællesskab er et par nøgleord i foreningen. Der er plads til folk uanset alder og køn. Helt fra den første begyndelse har medlemmerne stået sammen, og ved en fælles frivillig indsats har de på den ene eller anden måde altid nået målet.

I forbindelse med anlægsarbejder har Birger selv, som lille dreng, haft sine opgaver. Således kan han huske, at han var den, som skulle hente forfriskninger til de voksne, som sled i det. Når så arbejdet var fuldført, blev der kaldt til fest, så man sammen kunne nyde resultatet.



Der har dog også været mørke dage, hvor alt syntes håbløst. Når alt det, der blev kæmpet for og alt det, medlemmerne har stået sammen om at bygge op og værnet om, ligger i ruiner, bløder hvert et hjerte. Da medlem-

merne stod foran en brandtomt, forsvandt for en kort stund troen på en fremtid.



Denne ukærlige og meningsløse gerning, klubben oplevede, kaldte også til sammenhold, som gav fornyet kraft. Ved fælles hjælp og gensidig støtte fik medlemmerne endnu engang rejst et hus, som skulle være centrum for alle aktiviteter og et rigt klubliv.

Igen skal det understreges, at der var plads til alle og der var arbejdsopgaver til store og små. Som det er skik og brug i klubben, så skal der



være plads til at fejre, når målet er nået.

I Slesvig Roklub ved de, hvad det vil sige at starte forfra. De kender arbejdsgangen, de ved, hvad det kræver af den enkelte og ved, at de kun når til målet ved at stå sammen og løse opgaven ved fælles hjælp.

I forbindelse med en større haveudstilling, hvor der blev foretaget større anlægsarbejder lige op til klubhuset, trak de mørke skyer atter sammen om Slesvig Roklub. Lidt efter lidt kunne de se, at deres kære klubhus var ved at synke ned i Sliens dynd.

så endelig tog fat, forsvandt bid for bid den bygning, som havde været rammen om et klubliv, hvor minderne dog står lyslevende tilbage.

Takket være støtte fra SDU og især A. P. Møller Fonden blev det muligt at rejse den dejlige nordisk-røde bygning. Heller ikke denne nybygning ville være kommet op og stå uden medlemmernes fælles indsats.

Som det hyppigt sker, så kommer der uforudsete udfordringer, som belaster den økonomiske ramme. Som

så ofte tidligere så medlemmerne på hinanden og alle kompetencer blev stillet til rådighed. Efter almindelig fyraften mødtes medlemmerne på byggepladsen for at tage en tårn, inden de hjemlige vægge gav ly for natten.

Weekendudflugterne for familien blev henlagt til Slien, hvor der altid var plads og rum til hver og en. Der var arbejdsopgaver nok og alle kompetencer kom i spil. Hvert bidrag var af værdi, og alle skulle føle sig lige



Mange steder i huset blev de dagligt mindet om, at også denne bygning ikke havde en fremtid. Da den store gravko





der har formået at samle hele familien om en fælles interesse.

Birgers egen udvikling beskrev han som følger:

Ved den første nybygning var han til stede som "Steppke" og havde det ærefulde job at forsyne de hårdtarbejdende med drikkevarer.

Den anden bygning blev til i en tid, hvor Birger førte skovlen og under det seneste byggeri fik han revet hammeren ud af hånden!

nødvendige i deres fælles projekt.

At arbejde på en fælles sag, at støtte hinanden, de fælles pauser, den fælles latter, de bekræftende blikke når det lykkes – alt det styrker og bekræfter det klubliv, Slesvig Roklub er kendt for. At stå sammen, når der skal

arbejdes og markere de små sejre, når tid er, holder klubben i hævd - Der er tid til slid og tid til fest!

Huset ligger flot ved Sliens bred med en fantastisk udsigt mod såvel øst som vest. Dannebrog ved Sliens bred er et synligt tegn på en aktiv dansk forening, en forening



Horst-Werner Knüppel

Ved landsmøde blev

SLESVIG-LIGAENS HÆDERSMEDALJE

givet til Horst-Werner Knüppel og Leif Liltorp



Horst-Werner Knüppel

Leif Liltorp

Kære Horst

Jeg vil gerne sige et par ord til dig. Du har jo nu i mange år været aktiv i Slesvig Ligaen og du er oven i købet så optaget af Sydslesvig, at du er blevet skoleleder på Tønning Skole og dermed har efterladt din søde Lis i Vestjylland. - Du er en ørn til at håndtere en computer og programmerne derpå, så derfor håber jeg at du i årene fremover vil være protokolfører – for næppe kan der findes en bedre dertil.

Hvorfor alle disse ord netop til dig – jo jeg vil hermed gerne overrække dig Slesvig Ligaens hædersmedalje og ønske dig al mulig godt i årene fremover.

Kære Leif

Jeg vil gerne sige et par ord til dig i dag. – Jeg ved ikke om du kan regne ud hvorfor.

Du er en utrolig ildsjæl, som i dit liv har prøvet mange forskellige ting- og altid haft hjertet med. Du har stor interesse for Sydslesvig og kender mange dernede.

Når jeg siger disse ord, hænger det selvfølgelig først og fremmest sammen med, at du har gjort et stort arbejde for Slesvig Ligaen, og derfor vil jeg gerne overrække dig Slesvig Ligaens hæderstegn og håber, at du også i årene fremover vil bruge en del af dine kræfter på Slesvig Ligaen.

Anne-Marie Thorup

Ansøgninger om støtte fra Slesvig-Ligaens Fond

Foreninger og institutioner, hjemmehørende i Sydslesvig, kan søge støtte fra Slesvig-Ligaens Fond til kulturelt og humanitært arbejde i Sydslesvig.

Ansøgningsskema rekvireres hos formanden, hvortil skemaet efter endt udfyldelse returneres inden 31. august hvert år.

På det første styrelsesmøde efter ovennævnte ansøgningsfrist vil indkomne ansøgninger blive behandlet, og evt. bevilget støtte vil efterfølgende blive udbetalt.

NY FORMAND FOR SYDSLESVIGUDVALGET

Troels Ravn (S) valgt i Sydjylland efterfølger Henrik Dam Kristensen som formand for Sydslesvigudvalget.

Troels Ravn bor i Vejen, han har været medlem af Folketinget fra 2005 – 2007 og igen fra 2011, og han er Medie og Kulturordfører.



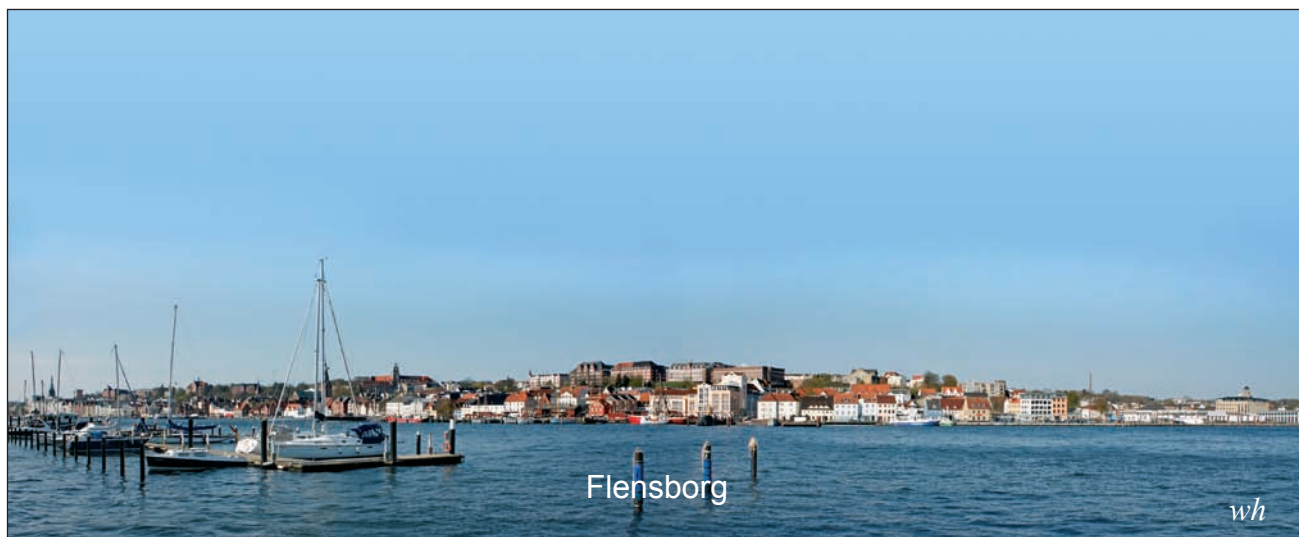
-Det er en post, som jeg er rigtig glad for. Jeg mener, det er et spændende og rigtig vigtigt område, som har stor betydning for det dansk-tyske grænsearbejde, og hvor jeg kan være med til at sætte det fokus på det danske mindretal, som det fortjener, fortæller Troels Ravn.

- Jeg er kulturordfører og tidligere ordfører for børn og undervisning. Områder, som passer som fod i hose i forhold til udvalgets arbejde. Allerede på onsdag d. 29/10 har jeg planlagt at køre til Flensborg og holde mit første møde, og jeg ser således frem til at fortsætte det gode samarbejde i udvalget med de øvrige partier i Folketinget og mødes med repræsentanter fra de mange foreninger i Sydslesvig, som repræsenterer det danske mindretal.

Jeg har stor respekt for armslængde princippet, og jeg har ikke intention om, at jeg skal blande mig i detaljerne i “driften” i mindretallets arbejde, men jeg vil meget gerne være med til at finde løsninger i forhold til informationsopgaven, således at mindretallets arbejde og forhold kan blive bedre kendt i Danmark.

Spørgsmålene omkring dobbelt statsborgerskab, og ligestilling mellem karaktererne for de studerende på gymnasierne i Sydslesvig og i Danmark, er andre opgaver, vi skal finde løsninger på.

*Med venlig hilsen
Troels Ravn*



BRUG TIDENS DEBAT TIL

HISTORISK FAMILIETUR

Af Karsten Madsen,

*tidl. chefredaktør og mange års »ven« af
Sydslesvig*



Fire dage til fods, på cykel, med bus eller bil ved Slien kan give udsyn og indblik eller opfriske viden om nogle af historiens vigtigste begivenheder.

wh

DRs serie 1864 er omstridt med sit dobbelttydige budskab om fortid og nutid. Med fremragende billeder og store skuespilpræstationer. Men måske også en inspiration for mange til at kaste sig over tidligere tiders begivenheder og nationale kamp.

Takket være 30-40 års svigt over for opvoksende generationer, hvor historieundervisningen sjældent blev brugt på at levendegøre dramaet om kampen for fædrelandets overlevelse.

Nu fortæller boghandlerne, at litteratur, der handler om de slesvigske krige og tiden før og efter, rives ned fra reolerne.

Det giver håb om i den danske befolkning igen at få en fælles arv af viden om fortiden. Der kan også være forældre, der pludselig får øjnene op

for, at enhver generation har pligt til at videregive historisk arvemasse til den næste. En overlevering fra forældre til børn er helt nødvendig, hvis nationen fremadrettet skal have en fælles ramme. Med nye medborgere fra andre kulturer er behovet for historisk viden massivt forstærket.

Synes børnefamilien, at historieundervisningen i Folkeskolen er en anelse for lemfældig, kan en miniferie, inspireret af tidens TV-serie være en berigende måde at stoppe et par af de alt for mange huller i nuværende skoleelevers viden om tidligere slægters udfordringer.

Selv var jeg heldig at have en far, der elskede at fortælle, men også stillede krav om, at vi læste faglitteratur uden

for skolens pensum og f.eks. Ingemanns og Carit Etlars romaner, sang fædrelandssange ofte på sengekanten »I natten klam og kold...« og »Dengang jeg drog afsted...« eller folkevisen om Ebbe Skammelsøn blande sig med Beatles i vores opgang, Og fik udlagt teksten uanset om det nu var sagntiden, svenskerkrigene, Niels Ebbesen, de slesvigske stridigheder eller besættelsen.

Fra barndomshjemmet fik vi altså en uvurderlig kulturel og historisk basisviden. Som otte-ti årig forstod jeg næppe forskellen på virkelige begivenheder og overleveringen om den blinde sagnkonge Vermund, som med angst og bæven fulgte sin søn Uffes tvekamp mod den større og stærkere sachserprins.



Vi sad åndeløst og sitrende af spænding, mens vi ventede på om Vermund i skam og sorg måtte kaste sig i Ejderen. Eller kunne sværdet Skræp i sønnens hånd sikre den »retfærdige« udgang på den dansk-tyske strid.

Min far kunne fortælle med overbevisning og engagement. Danskernes fortid blev en del af mit arvegods. Siden kunne vi gennem egne studier lægge til og trække fra. Kimen til en omsiggribende in-

teresse for historien var blevet lagt. Der fulgte talrige besøg på Frederiksborg Slot, Bregentved, Gisselfeld og Kronborg, ture i Frederiksberg Have, på Tøjhusmuseet og Frilandsmuseet. I folkeskolen var jeg heldig fra 5. klasse at have en historielærer, der kunne strukturere alle barndomshjemmets efterladte input og styrke min specifikke interesse for sønderjyske spørgsmål. Ikke mindst den komplicerede virkelighed i krydsfeltet mellem dansk og tysk i Grænselandet. Her var tale om den ideelle overlevering fra far til søn og fra lærer til elev. Men med 1864-serien er inspiration åbenbart kommet til familien Danmark.





Louisenlund

Særkendet ved østsiden af den jyske halvø er de mange fjorde opkaldt efter deres købstæder. Vejle fjord, Kolding fjord, Horsens fjord og syd for den nuværende grænse Flensborg fjord, Egernfjord og Slien - Die Schlei.

Sidstnævnte er historisk og ud fra et dansk nationalt synspunkt mest interessant. Den er derfor også et perfekt udgangspunkt, hvis man på en lille ekstraferie vil give lidt viden om landets tilblivelse gennem en dramatisk historie videre til den næste generation eller næste igen. For hvis børnene er blevet for gamle til med åben mund at lytte andægtigt til far eller mors udlægning, kunne tilbudet gå videre til børnebørnene næste gang de skal passes, mens deres forældre er på skiferie eller har voksensamvær på egne og ikke børnenes præmisser.

Brug en campingplads ved Kappel eller et af byens hyggelige hoteller og lej cykler,



Mysunde

wh



Arnis

wh

kør i bil eller brug de offentlige transportmidler herunder også færge.

Man kan komme Slien rundt - uanset, hvordan en familie vil fragtes.

Kappel blev grundlagt i 1100-tallet hvor Slien var smallest. Placeringen var ideel for handel og fiskeri. Måske kan man forene besøget med Kappelener Sildedage, der kan føres langt tilbage i historien.

Tag sydøst på til Mysunde, hvor danskerne i begge slesvigske krig holdt stand mod overmagten. 12.9.1850 og 3.2.1864, hvor den danske sejr jo ikke hjalp meget.

Louisenlund blev for Christian 9. og hans mange søskende et sommerfristed, som han hele livet tænkte tilbage på med taknemmelighed. Det fik stor historisk betydning. Den dan-



Lindaunæs

wh



Gottorp slot

wh

ske regering under Monrad kæmpede heroisk ved forhandlingsbordet i London for at få trukket en landegrænse syd for Slesvig fjord. Kongens barndomshjem kunne så komme nord for en ny grænse. Politisk og militært var den grænse-dragning umulig.

Forhandlingerne brød sammen. Krishandlingerne genoptaget. Slutresultatet: Kongeåen blev ny dansk-tysk grænse og kongens ferieminder fik rod i det tyske kejserrige.

Hedeby eller Haithabu er for mange danske skolebørn synonymt med nationens spæde tid. Museet kræver god tid, er pædagogisk tilrettelagt og tager sig bedst ud i solskin. Navne som Ansgar, kejser Otto 2., Harald Blåtand er knyttet til byen, hvis status som Nordens handelscentrum fra ca. 800 til ca. 1000 ikke kan overvurderes.

Danevirke kræver også et besøg. Gå langs Valdemarsmuren, tag god tid i Dannevirkegården, der fortæller inspirerende

om de slesvigske krige og om tiden forud og tiden efter. Kør til Isted nord for Slesvig. På heden vandt general von Kroghs 37.500 soldater over de slesvig-holstenskes 26.800. Til minde om sejren og de faldne danske soldater skabte Bissen Istedløven, der nu endeligt har fundet et hjem i Flensborg efter et omtumlet liv i både København og Berlin.

Isted rummer også museum om de slesvigske krige set med tyske briller. Spændende at besøge, men i stil og status langt fra den danske pendant ved Danevirke. Sydpå igen til Gottorp Slot, hvorfra Frederik 1. regerede Danmark og fra sin nevø, den landflygtige Christian 2. modtog »rigets nøgler«. »Den kullede greve« boede her også, mens han var Danmarks reelle magthaver. Frederik 6. mødte sin kommende hustru her og deres nevø, senere Christian 9. voksede op som en del af en kæmpe børneflokk. I dag er slottet hjemsted for landsmuseet.

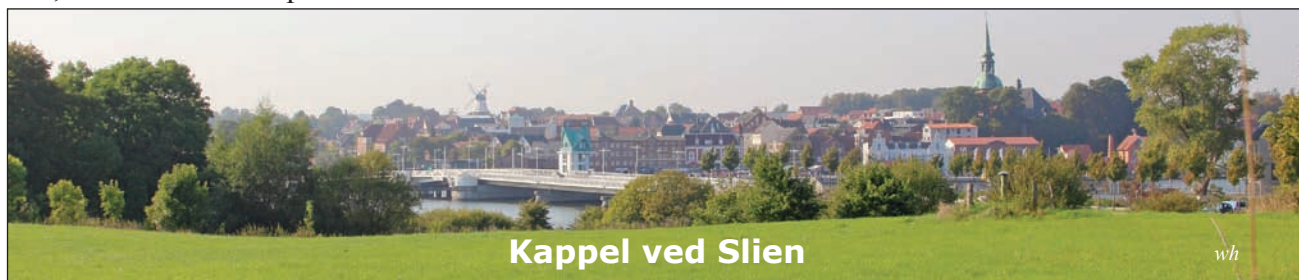
Forsæt ind mod Slesvig by, hvor Domkirken bl.a. rummer Frederik 1. grav. Men brug også dagene på en tur på Slien med en af turådene. Mågeørne i fjorden var ramme om hertug Abels mord på sin bror, kong Erik Plovpenning. Hans hovedløse lig blev sænket i Slien. Legenden vil vide, at liget flød ovenpå. Erik blev snart helgen!

Slien kunne fortælle Danmarks historie fra Hedeby skabt af driftige handelsfolk tvangsflyttet østfra omkring 800, Ansgar, Harald Blåtand, over Knud Lavard, Svend Estridsens sønner (bl.a. Niels), kongemordene på Erik Plovpenning og kong Niels, kirkekamp mellem katolikker og Luthers tilhængere, regentslottet Gottorp, to blodige krige mellem tysk og dansk.

Læg dertil det nuværende rige danske kulturliv i hele området med gymnasium, skoler, børnehaver, fritidshjem, kirker, idrætstilbud og foreningsliv.

Mon ikke det ville være nok til en miniferie med børn eller børnebørn - eller måske ligefrem begge dele? Og som gevinst. Mange vil få vakt den slumrende interesse for vort folks historie og få redskaber til bedre at se sammenhængen i vor nutid.

Karsten Madsen



Kappel ved Slien

wh

CAROLINE MATHILDE

ONCE UPON THE TIME

EINMAL VOR VIELEN JAHREN

ENGANG FOR LÆNGE SIDEN



den engelske prinsesse
Caroline Mathilde

en beretning om

den danske konge
Christian den 7.
af Danmark og Norge

den tyske læge
Johann Friedrich Struensee

fortalt af Anne Oesterle

Selvom der er skrevet mangt og meget om disse tre personer, kan en lille artikel herom måske alligevel fange visse folks interesse, idet det hele faktisk starter som et eventyr, men ender som en tragedie.

Barndommen

Den 27.7.1751 fødte den engelske prinsesse Augusta af Wales, født prinsesse af Sachsen-Gotha, som den sidste af otte børn datteren Caroline Mathilde. Faderen, kronprins Frederick, var afgået ved døden et par måneder inden fødslen, således at dennes broder senere blev hyldet som kong George den 3. Kongefamilien stammer fra hertugdømmet eller kurfyrstendømmet Hannover, (dengang var det, som

i dag er forbundsrepublikken Tyskland, delt i utallige mindre lande), idet Caroline Mathildes oldefar George blev valgt som kong George den 1. af England og Irland, da den hidtidige gren af den engelske kongefamilie var uddød. Caroline Mathilde voksede op under beskyttede forhold i slottet tæt på London, lærte fransk og var musikalsk begavet.

Vielse uden brudgom

1765 blev der gennem forhandlinger mellem Danmark og Storbritannien besluttet, at prinsesse Caroline Mathilde skulle indgå ægteskab med kronprins Christian (d. 7.), og en medgift på 40.000 pund måtte betales. De blev forlovet, og den 01.10.1766 fandt

vielsen sted i London, men proforma, idet en af Caroline Mathildes brødre var stedfortræder for kong Christian den 7. Frederik den 5. var afgået ved døden i januar 1766, og dengang kunne man vel ikke sende en ugift pige på en lang rejse gennem fremmede lande, for øvrigt var de fætter og kusine. Frederik den 5. var gift med Louise af England, Caroline Mathildes moster, og grunden til det tidlige bryllup var også, at Christian den 7. var begyndt at føre et lidt udsvævende liv i København.

Rejsen til København

Men nu til Caroline Mathildes lange, besværlige rejse i efteråret 1766. Først sejlads fra England til fastlandet, dernæst



*Kong Frederik 6. og dronning Frederikke (siddende)
og deres to døtre*

på dårlige, hullede veje i karet med følge videre gennem hertug- og fyrstendømmer med mange overnatninger til de nåede Hamborg. Herfra over Elben til Altona, der dengang var den næststørste by i helstaten Danmark, der gik fra Elben til Nordnorge. Hun blev festligt modtaget i Altona som Danmarks nye dronning og opholdt sig her et par dage, før turen gik videre mod København. Det vides ikke, om hun i Altona har mødt Struensee, der siden 1757 arbejdede her som læge.

Viet for anden gang

Den 03.11.1766 traf hun Christian den 7. i Roskilde, og sammen kørte de til Frederiksberg Slot, og den 8. november blev de med pomp og pragt ført til Christiansborg Slot, der dengang var kongeresidens, og i slotskirken blev Caroline Mathilde viet for »anden gang« og det med guld og sølv, fløjls og brokade i store mængder, man må jo ikke glemme, at ægtema-

gen var enevældig konge over lande og fyrstendømmer.



*Caroline Mathilde
1766*

Om bryllupsnatten og samværet bagefter gik der kun rygter, og først den 28.01.1768 fødte Caroline Mathilde kronprins Frederik (den 6.). Det fortælles, at kongen, der viste ringe interesse ved den svære fødsel, ikke var tilstede og heller ikke bekymrede sig om dem senere.

Christian den 7.

Nu til Christian den 7.s liv. Han blev født den 29.01.1749, søn af Frederik den 5. og dronning Louise og bror til den førstefødte prinsesse Louise, der blev gift med prins Carl af Hessen-Kassel, der senere blev statholder i Slesvig, og deres datter Marie Sophie Frederikke blev Frederik den 6.s hustru. Deres anden datter Louise Caroline blev gift med hertugen af Glücksburg, og en af deres sønner blev i 1863 valgt som kong Christian den 9. af Danmark. Familiesammenhold må man jo kalde dette.

Streng opdragelse

Den afholdte dronning Louise døde, da Christian (den 7.) var to år, og han blev efter tidens skik opdraget af Elie Reverdil fra Schweiz og Ditlev Reventlow. Sidstnævnte skulle have været hård og brutal mod prinsen, hvilket havde gjort ham nervøs og sky overfor voksne. Endvidere var der to enkedronninger, Sophie Magdalene, gift med Christian den 6. og Juliane Marie, gift med Frederik den 5. efter dronning Louises død, der blandede sig i opdragelsen af ham. Juliane Marie og sønnen, arveprins Frederik, træder senere ind i historien.

Den unge konge

Christian d. 7. blev efter faderens død hyldet som enevældig konge, og det kun få uger før han fyldte 17 år. Dertil kom det af statens ledere planlagte »politiske« bryllup i samme år med en ukendt prinsesse. Kongen var berygtet for sine angstanfald, men endnu mere for

voldsomme raserianfald, hvor inventar og møbler blev kastet rundt eller smidt ud ad vinduet. Ud over det var han endnu mere kendt for sine natteture gennem Københavns værste knejper, beværtninger og bordeller. Rigtigt tydeligt blev det i efteråret 1767, hvor dronningen var højgravid. Kongen havde mødt Anne Cathrine Benthagen, bedre kendt som Støvlet-Cathrine, idet hendes mor havde levet af at sy støvletter til soldaterne. Hendes far skulle, som rygtet gik, være en tysk adelsmand, der økonomisk understøttede hende, indtil han afgik ved døden. Derefter måtte Støvlet-Cathrine for at få det daglige brød arbejde som prostitueret, og det blev til mere end det. Hun fik navnet Mylady, da hun var blevet en engelsk gesandts elskerinde.

Men nu traf Christian den 7. hende, og hun blev hans maitresse for at bruge det fornemme franske ord. Han viste sig offentligt med hende, tog hende med i teateret, tilbragte det meste af sin tid med hende, men det værste var, at han brød etiketten ved at tage hende med til et hofbal, hvor dronningen også var til stede. Dette blev Geheimkonseilet (regeringen) for meget, og den 05.01.1768 blev hun forvist til Hamborg, kom i fængsel, blev senere løsladt, giftede sig og fik efter regeringsordre en god årlig pension.

Udlandsrejsen

Hvordan tog Christian den 7. dette? Hans mentale sygdom blev bestemt ikke bedre efter denne sag, og det blev beslut-

tet, at kongen nu skulle på en større udlandsrejse, hvilket han egentligt altid havde ønsket, og i juni 1768 startede rejsen, selvfølgelig inkognito, selvom gruppen bestod af 56 personer, herunder Struensee, der var med som rejselæge. Først blev søsteren Louise i Slesvig besøgt, så videre til Holland og Storbritannien og herfra til Frankrig. Christian den 7. havde sine anfald under rejsen, men Struensee sørgede for, at disse ikke fandt sted, når der var fremmede til stede.

I Paris blev rejsen, der skulle have fortsat mod syd, af sikkerhedsgrunde ændret til hjemrejse, idet der var fare for krig mod Sverige, der var allieret med Frankrig. Da kongen i og for sig aldrig havde styret landet, havde hans fravær ikke været noget problem. Det eneste arbejde han havde kunnet eller måttet udføre, var at underskrive dokumenter og love, som forskellige embedsmænd eller ministre forelagde ham, hvilket han altid gjorde uden at gennemlæse teksten, og havde kongen ikke lyst den dag, kom de bare igen dagen efter.

Regeringsorganerne var dengang Danske Kancelli, der tog sig af Danmarks og Norges sager og Tyske Kancelli, der var ansvarlig for hertugdømmerne og udenrigspolitikken. Endvidere fandtes en række kollegier, der skulle klare de daglige sager.

Et Geheimkonseil med kongen som øverste beslutningstager behandlede de vigtige aktuelle emner og kollegierne skulle derefter udføre dem.

Også Christian den 7.'s far, Frederik den 5., der døde 1766, var ligeledes kendt for ikke at interessere sig ret meget for landets politik, men derimod mere for drukture og affærer med fremmede kvinder, så sønnen har slægtet faderen godt på.

Johann Friedrich Struensee

Nu til Johann Friedrich Struensee. Han er født i Halle i året 1737. Faderen var præst og professor ved universitetet og hørte til den pietistiske bevægelse. Struensee blev færdig som læge i 1757 og blev præget af den tyske oplysningstids opgør mod pietismen. 1757 blev faderen forflyttet til Altona som pastor primarius og sørgede for, at sønnen fik en stilling som embedslæge i byen. Han var en dygtig læge, tog sig af de fattige, men blev også opsøgt af byens bedre borgere og oplandets adelige, og disse har gjort sit til, at Struensee blev udvalgt som rejselæge på Christian den 7.'s tur i Europa i 1768. Efter hjemkomsten blev Struensee ansat som kongens livlæge, da denne havde fået tillid til ham, og hans bopæl blev Prinsens Palæ tæt ved Christiansborg, og hver dag var han på slottet.

Mødet med Caroline Mathilde

Her fik han kontakt med Caroline Mathilde, hvilket skulle være sket ved et maskebal i riddersalen og endvidere ved, at Christian den 7. brugte ham som sendebud til dronningen.

Endnu tættere på hinanden kom de i foråret 1770, da kronprin-

sen som 2-årig blev inokuleret (vaccineret) mod kopper af Struensee og nu lå flere uger med høj feber, hvor dronningen og Struensee konstant vågede over ham.



Caroline Mathilde

Hvis ikke før begyndte deres forhold her. De foretog mange fælles rideture, hvor dronningen forud for sin tid red med ridebukser, altså ikke i kjole og med damesaddel.

Struensee tager magten

På dette tidspunkt begyndte hans karriere, som faktisk kun kom til at vare halvandet år. Det gode forhold til den sindsyge konge, der jo underskrev alt, fortsatte, og Struensee fik fjernet indenrigsministeren, J. H. E. Bernstorff, der døde kort tid efter. Andre højere ansatte fik tildelt lavere stillinger, og til sidst havde Struensee tilegnet sig den enevældige magt. Han tildelte sig selv og vennen Enevold Brandt titlen grever. Sidstnævntes arbejde var privat at passe på kongen, hvilket ikke behagede ham, han følte

sig kaldet til en politisk karriere, grevetitlen skulle således berolige ham.

Hans skæbne blev den samme som Struensees, dømt til døden for drabsforsøg, fordi han havde bidt kongen i fingeren, efter at denne havde chikaneret ham ved at stikke fingeren i øjnene på ham.

Utilfredsheden vokser

Struensee er kendt for at ville reformere landet med nye love. Blandt dem var trykkefrihed, afskaffelse af tortur og dødsstraffen for visse forbrydelser, forbedring af bøndernes kår, ikke mindst en nedskæring i embedsstanden og i stedet efter præjsisk mønster oprettelse af et finanskollegium, der skulle klare alle landets juridiske og militære krav og vel meget, meget mere. Struensee var jo kun tysktalende, og alle nye love blev trykt på tysk, højere stillinger overvejende givet til tyskere. Dette forårsagede stor utilfredshed hos danskerne. Først under Frederik den 6., der kom til magten allerede i 1784 og blev konge i 1808 efter faderens død, begyndte den danske lovskrivning.

Der blev sparet en masse

penge ved disse reformer, men Struensee levede selv i luksus. Ved siden af sin høje årlige løn, fik han kongens underskrift på tildeling af en sum på 60.000 rigsdaler og samme beløb til Enevold Brandt, en enorm sum dengang, hvor næsten alle Europas lande var i økonomisk krise. Der skulle spares, kun Struensee og hoffet gjorde det ikke. Struensees forhold til dronningen var nu blevet helt intimt, og alle vidste det. På Christiansborg var der en hemmelig trappegang mellem deres gemakker, og denne blev flittigt brugt, men uden tvivl også af andre personer. Slotene Hirschholm på Sjælland og Traventhal i Holsten tjente som fristeder for dem, og her kunne de leve som en familie med kronprins Frederik, også den psykisk syge konge var med. I juli 1771 fødte Caroline Mathilde en datter, Louise Augusta, der senere blev gift med hertugen af Augustenborg. Højst sandsynligt er Struensee faderen, bevises kan intet, men til stede ved fødslen var han i hvert fald.

Kuppet

Nu kom Struensees stilling i fare. Flere og flere var blevet



Rundtur i Celle



Kirken i Celle



*Mindesmærke for
Caroline Mathilde i
den Franske Have i Celle.*

utilfredse og udtænkte et kup mod ham, og hovedpersonerne var enkedronning Juliane Marie, arveprins Frederik, Ove Høegh-Guldberg og Rantzau-Ascheberg. Også den øverste vagthavende officer på Christiansborg, oberst Köller, gjorde sit til, at kuppet lykkedes. Natten mellem 16. og 17. januar 1772, hvor der var maskebal, slog de til. De tre førstnævnte brød ved totiden ind i Christian den 7.s sovegemak og tvang den rædselsslagne konge til at underskrive arrestordrer på



*Caroline Mathildes kiste i fyrstekrypten under
alteret i byens kirke i Celle.*



Fra slottet i Celle

Struensee, Brandt og hoflægen Berger. Disse blev så ført til Kastellet og lænket med hals- og håndjern. Endvidere havde de sørget for en forvisningsordre til Caroline Mathilde, der skulle føres til Kronborg, og denne skulle Rantzau-Ascheberg overrække hende. Hun gjorde modstand, men måtte til sidst give sig og fik kun lov til at tage den seks måneder gamle prinsesse Louise Augusta med, som hun stadig ammede. Den fireårige kronprins Frederik så hun aldrig mere.

Henrettelse

Hvad skete der så videre? Struensee blev ført for retten efter mange afhøringer og dømt til døden efter Danske Lov, 6. bog, 4.kap. for bekæmpelse af kongen (majestætsforbrydelse), altså egentligt kun straffet for sit forhold til dronningen. Den 28.04.1782 blev Struensee og Brandt ført til Østerfælled, hvor en masse mennesker var forsamlet som til et skuespil. Begge anklagede blev henrettet ved en afhugning af højre hånd, halshugning og partering af legemet, som blev lagt på hjul og stejle, hvor det hang i lang tid. Lægen Berger blev frigivet efter nogle års fængsel.

Caroline Mathilde bliver forvist

Caroline Mathilde blev den 17. januar ført til Kronborg, hvor hun levede ret komfortabelt med sit følge, men dog inde-spærret. Skilsmisdommen faldt den 6. april, hvor hun blev afsat som dansk dronning. Nu ønskede hun at komme tilbage til England, men broderen, kong George, ville efter pres



Slottet i Celle

fra offentligheden ikke til-lade dette, men gav ordre om transport til slottet i Celle ved Hannover, der dengang hørte til Storbritannien, eftersom kongefamilien stammede fra den kurfyrstelige slægt. Med gråd og tårer måtte hun tage afsked med den ti måneder gamle Louise Augusta, som hun heller ikke fik at se mere.

Da slottet først skulle reno-veres, da der ikke havde boet nogen på det i en vis tid, fik hun tildelt et jagtslot i Göhrde på Lüneburger Heide. Efter fire måneder flyttede hun med et personale på tres mennesker ind på slottet i Celle, hvor hun levede i luksus, eftersom Danmark måtte betale de 40.000 pund tilbage, og desuden havde hun modtaget en stor arv efter moderens død. Hun tilbragte mange timer ved skuespil og opera i hendes eget teater og endnu mere tid i den pragtfuldt udsmykkede kirke i nederste etage.

Hendes største problem var

længslen efter sine to børn, og hendes håb var, at hun på et tidspunkt kunne flytte tilbage til Danmark, når sønnen var blevet konge, men dette skulle ikke ske.

Hun blev syg, man mener af skarlagensfeber, og døde den 10.05.1775, kun 23 år gammel. Hun blev bisat i fyrstekrypten under alteret i byens kirke, og 9 år senere blev der rejst et min-desmærke for hende i den Fran-ske Have i Celle. På slottet, der i dag er et museum, kan man se de værelser, som hun dengang beboede. Hun var i byen en vel-lidt person og kaldte sig selv og blev også af omgivelserne kaldt dronning, blot ikke dronning af Danmark.

Man kan som afslutning kun sige:

Dette var en beretning om dronning Caroline Mathilde af Danmark's tragiske skæbne.

Anne Oesterle

Fotos: A.M.B

THYRAS VOLD - udgivet af Slesvig-Ligaen

Husmandsvej 4, DK-6621 Gesten, tlf. (+45) 5631-1858

e-mail: mariethorup@hotmail.com

Bankkonto: Sydbank 8065-1041552

REDAKTION

Anne-Marie Thorup (formand), Husmandsvej 4, DK-6621 Gesten
e-mail: mariethorup@hotmail.com - tlf. (+45) 5631-1858

Anne Oesterle, Alte Ziegelei, D-24214 Gr. Königsförde,
tlf. (+49) 4346 6406

Willi Hansen (ansvarshavende redaktør), Forsteck 4, D-24955 Harrislee,
e-mail: williz@foni.net - tlf. (+49) 461 909 7405

Tryk: Flensborg Avis

Afleveret til postvæsenet den 19. november 2014

Stof til næste nummer af bladet senest den 15. marts 2015

UDDELING AF STØTTE PÅ 110.000 KR.

På bestyrelsesmødet i september blev de indkomne ansøgninger om støtte behandlet.

Der blev bevilget tilskud på i alt 110.000 kr., og størstedelen af beløbet blev 6. november 2014 uddelt ved en højtidelighed i Garding Danske Børnehave.



MEDELBY DANSKE SKOLE
26.000 kr. (Smartboard)



JØRGENSEBY DANSKE BØRNEHAVE
27.000 kr. (Boldbane)



SØRUP DANSKE SKOLE
7.000 kr. (Ringeanlæg)



GARDING DANSKE BØRNEHAVE
25.000 kr. (Møbler)



RINGVEJENS VUGGESTUE
5.000 kr. (Tavler)

Et beløb på 10.000 kr. vil traditionen tro blive overbragt SSF's humanitære udvalg i forbindelse med udvalgets julearrangement. Ligeledes vil et tilskud til legepladsen ved Humtrup Danske Børnehave på 10.000 kr. snarest blive udbetalt.

Foruden ovennævnte bevillinger, er der ved landsmødet uddelt et legat på 10.000 kr. til formanden for Slesvig Roklub, Birger Kühl (se beretningerne inde i bladet).

wh